

פרשת מנוח ואשתו

Vavikra Rabah 1

Another interpretation: The prophets are called 'mal'akim'. This is indicated by what is written, And he sent a messenger (mal'ak), and brought us forthout of Egypt, etc. (Num. XX, 16). Was it then an angel of the Lord? Surely it was Moses! Why then does it call him 'mal'ak'? In fact, from this one learns that the prophets are called 'mal'akim'. Similarly it says, And the messenger (mal'ak) of the Lord came up from Gilgal to Bochim (Judg. II, 1). Was it then an angel? Surely it was Phinehas! Why then does it call him 'mal'ak'? The truth is, said R. Simon, that the face of Phinchas, when the Holy Spirit rested upon him, flamed like a torch.¹ The Rabbis said: What did the wife of Manoah say to him?-A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel (mal'ak) of God (ib. XIII, 6). **Evidently she took him to be a prophet, whereas he was not that but an angel.** R. Johanan said: There is a decisive passage which shows that the prophets were called 'mal'akim', namely, Then spoke Haggai, the Lord's messenger (mal'ak) in the Lord's message-mal'akuth (Hag. I, 13) Thus we are bound to conclude from this decisive passage that the prophets are called 'mal'akim'.

1. ויקרא רבה (וילנא) פרשה א ד"ה א ויקרא אל

ד"א נקראו הנביאים מלאכים הה"ד (במדבר כ) וישלח מלאך ויצאנו ממצרים וגוי וכי מלאך ה' היה והלא משה היה ולמה קורא אותו מלאך אלא מכאן שהנביאי נקראי מלאכים. ודכוותיה (שופטים ב) ויעל מלאך ה' מן הגלגל אל הבכים וכי מלאך היה והלא פנחס היה ולמה קורא אותו מלאך אלא א"ר סימון פנחס בשעה שהיתה רוח"ק שורה עליו היו פניו בוערות כלפידים, ורבנן אמרי אשתו של מנוח מה היתה אומרת לו (שם /שופטים יג) הנה איש האֵל_להים בָּא אלי ומראָהוּ כְּמֶרְאָה מְלָאךְ הָאֵל_להים, כסבורה בו שהוא נביא ואינו אלא מלאך. אמר רבי יוחנן מבית אב שלהן נקראו הנביאים מלאכים הה"ד (חגי א) ויאמר חגי מלאך ה' במלאכות ה', הא עייכ אתה למד שמבית אב שלהן נקראו הנביאים מלאכים

2. רמב"ן בראשית פרק יח

(טו) ותכחש שרה לאמר - אני תמה בנביאה הצדקת איך תכחש באשר אמר השם לנביא, וגם למה לא האמינה לדברי מלאכי אֵלֵהִים. והנראה בעיני כי המלאכים האלה הנראים כאנשים באו אל אברהם, והוא בחכמתו הכיר בהם, ובשר אותו שוב אשוב אליך ולשרה בן, ושרה שומעת, ולא ידעה כי מלאכי עליון הם, כענין באשת מנוח (שופטים יג ו). ואולי לא ראתה אותם כלל: ותצחק בקרבה ללעג, כמו יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו (תהלים ב ד), כי השחוק לשמחה הוא בפה, אָז יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוּ (שם קכו ב), אבל השחוק בלב לא יאמר בשמחה. והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין, או שתאמר "אמן כן יעשה ה'":

Eruvin 18b

R. Nahman said: Manoah was an ignorant man, since it is said: And Manoah arose, and went after his wife.

R. Nahman b. Isaac demurred: Now then, since in the case of Elkanah it is written And Elkanah went after his wife, was he also [an ignorant man]? Or in the case of Elisha, since it is written in Scripture: And he arose, and followed her, was he also an ignorant man? But [the meaning is] after her words and her counsel so here also [could it not be explained:] After her words and her counsel?

Said R. Ashi: On R. Nahman's assumption that Manoah was an ignorant man, he did not attend even a school for Scripture, for it is written: And Rebekah arose, and her damsels, and they rode upon the camels, and followed the man, but they did not precede the man.

3. גמ' עירובין דף יח עמוד ב

אמר רב נחמן: מנוח עם הארץ היה, דכתיב +שופטים י"ג+ ויקם וילך מנוח אחרי אשתו. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: אלא מעתה גבי אלקנה, דכתיב וילך אלקנה אחרי אשתו, וגבי אלישע דכתיב +מלכים ב' ד'+ ויקם וילך אחריה, הכי נמי אחריה ממשי? אלא - אחרי דבריה ואחרי עצתה, הכא נמי - אחרי דבריה ואחרי עצתה. אמר רב אשי: ולמאי דקאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה - אפילו בי רב נמי לא קרא, שנאמר +בראשית כ"ד+ ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש, ולא לפני האיש.

Bamidbar Rabah 10

It was... R. Judan said: In every instance where the expression is used in connection with a righteous man it indicates that his worth is equal to that of thirty-one righteous men, the numerical value of wayyehi.

'A certain (ehad) man.' In every instance where ehad (one) occurs it denotes that the one to whom the term is applied was great.

- Of the Holy One, blessed be He, it says, 'ehad,' for it is written, The Lord is one (Deut. VI, 4), implying that there is none in the world like Him.
- It was the same with Abraham, Abraham was one (Ezek. XXXIII, 24): in those days there was none like him.
- Of Israel it is written, And who is like Thy people Israel, a nation

4. במדבר רבה (וילנא) פרשה י ד"ה ה דבר אל

ונהי... א"ר יודן כ"מ שנאמר בלשון הזה בצדיקים שקול הוא כל"א צדיקים כמנין ויהי

איש אַחַד... כ"מ שנא' אחד גדול הוא:

- בהקב"ה נאמר אחד דכתיב ה' אחד אין בעולם כיוצא בו
- וכן באברהם (יחזקאל לג) אַחַד הָיָה אַבְרָהָם - לא היה באותן ימים כיוצא בו

one in the earth (I Chron. XVII, 21)- there is none among the nations like them...

- So also of Elkanah it says ehad one (I Sam. I, 1)5 because there was none in his generation like him.

Whose name was Manoah (Judg. XIII, 2). The wicked precede their names; as, Nabal is his name (I Sam. XXV, 25),7 Goliath was his name (ib. XVII,4) Sheba the son of Bichri by name (II Sam. XX, 21). In the case of the righteous, however, the name precedes them; as, And his name was Elkanah (I Sam. I, 1), Whose name was Jesse (ib. XVII, 12), And his name was Boas (Ruth II, 1), Whose name was Mordecai (Est. II, 5), 'And his name was Manoah.' In this they are like their Creator of whom it says, But by My name 'Lord' (Ex. VI, 2).

And the angel of the Lord appeared unto the woman (ib. 3). From this you may learn that Manoah's wife was a righteous woman, since she was privileged to have an angel speaking with her

Bamidbar Rabah 10

And Manoah said: Now let thy word come (ib. 12). Manoah said to him: 'Until now, what I have heard was from a woman, and women are not qualified to give directions nor are their words to be relied upon, "But now let thy word come"; I wish to hear from your own mouth, because I do not rely upon her words; she may have changed something while speaking, or omitted or added something. What shall be the rule for the child (ib.). What form of naziriteship shall the child be required to observe after he is born? And what shall be done with him? (ib.): What shall his mother do before that, during all the days when she is pregnant with him?'

7. אור החיים שמות ד: יח

ואראה העודם חיים. ולא גילה לו דבר השליחות כי לא אמר לו ה' לאמר ואמרו בת"כ (יומא ד' ב) **שכל שלא אמר לו לאמר הרי הוא בבל תאמר** :

Yoma 4b

Rabbah said: Whence do we know that if a man had said something to his neighbour the latter must not spread the news without the informant's telling him Go and say it? From the scriptural text: The Lord spoke to him out of the tent of meeting, lemor [saying].

Bamidbar Rabah 10

cAnd God hearkened to the voice of Manoah (ib. 9). Why did the angel return to the woman and not come to Manoah? In order not to render nugatory his first communication, which he had made to the woman.

Another reason: In order to endear her to him.

- בישראל כתיב (ד"ה = דברי הימים = א יז) ומי כְּעֶמְדָּ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ אֵין באומות כיוצא בהן...
- וכן באלקנה הוא אומר אחד לפי שלא היה בדורו כיוצא בו

ושמו מְנוּחָ... הרשעים קודמים לשמם נבל שמו גלית שמו שבע בן בכרי שמו אבל הצדיקים שמו קודמם ושמו אלקנה ושמו ישי ושמו בועז ושמו מרדכי ושמו מנוח דומין לבוראן ושמי ה'

מְנוּחָ... למה נקרא שמו מנוח שזכה לדבר עמו מלאך והנבואה נקראת מנוחה...

וַיִּקְרָא מְלֶאכֶּה ה' אֶל הָאִשָּׁה... מכאן אתה למד שאשתו של מנוח צדקת היתה שזכתה לדבר עמה מלאך

5. במדבר רבה (וילנא) פרשה י ד"ה ה דבר אל

(שם /שופטים י"ג) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֲתָה יבא דְּבָרֶיךָ - אמר לו מנוח עד כאן ששמעתי מן האשה והנשים אינם בנות הוראה ואין לסמוך על דבריהן אבל עתה יבא דברך - מפיך אני רוצה לשמוע שאיני מאמין בדבריה שמא חלפה בדבריה או פחתה או הותירה מה יהיה מְשֻׁפֵּט הַנֶּעֱר - מה נזירות יצטרך הנער לשמור אחר שיוֹלד ומְעִשְׂהוּ - מה תעשה אמו קודם לכן כל הימים שתהא הרה ממנו

6. שמות פרק ד פסוק יח

וַיִּלְךָ מִשָּׁה וַיֵּשֶׁב אֶל יִתְרוֹ חֲתָנוּ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָא וְאֶשׁוּבָה אֶל אַחִי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאָרְאָה הָעוֹדִים חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמִשָּׁה לָךְ לְשָׁלוֹם :

8. יומא ד' ע"ב

[וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד] לְאִמּוֹ - אמר רבי (מוסיא בר בריה דרבי מסיא משמיה דרבי מוסיא) + מסורת הש"ס: [מנסיא] + רבה: מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר, עד שיאמר לו לך אמור - שנאמר + ויקרא א + וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר.

9. במדבר רבה (וילנא) פרשה י ד"ה ה דבר אל

וישמע אֲ-להים בקול מנוח למה חזר המלאך אצל האשה ולא בא אצל מנוח שלא לפסול דבריו הראשונים שאמר לאשה ד"א כדי לחבבה בעיניו

<u>דברי המלאך אל מנוח</u>	<u>דברי אשת מנוח אל בעלה</u>	<u>דברי המלאך אל אשת מנוח</u>
<p>(ח) וַיַּעֲתֵר מְנוּחַ אֶל ה' וַיֹּאמֶר בִּי ה' אִישׁ הָאֶל-לֵהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ לָּבוֹא נָא עוֹד אֵלֵינוּ וַיֹּרְנוּ מִה נַעֲשֶׂה לְנַעַר הַיּוֹלֵד :</p> <p>(יג) וַיֹּאמֶר מְלָאֲךָ ה' אֶל מְנוּחַ מִכָּל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶל הָאִשָּׁה תִּשְׁמַר :</p> <p>(יד) מִכָּל אֲשֶׁר יֵצֵא מִגִּפְנוֹ הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיִּין וְשִׁכָר אֶל תִּשְׁתַּתְּ וְכָל טַמְאָה אֶל תֹּאכַל</p> <p>כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ תִּשְׁמַר :</p> <p>(טו) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מְלָאֲךָ ה' נַעֲצֵרָה נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדֵי עֲזִים :</p> <p>(טז) וַיֹּאמֶר מְלָאֲךָ ה' אֶל מְנוּחַ אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמְךָ וְאִם תַּעֲשֶׂה עֲלַי לֵה' תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא יָדַע מְנוּחַ כִּי מְלָאֲךָ ה' הוּא :</p> <p>(יז) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מְלָאֲךָ ה' מִי שָׁמַךְ כִּי יָבֹא דְבָרֶיךָ וְכַבְּדֶנּוּךָ :</p> <p>(יח) וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאֲךָ ה' לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וְהוּא פָּלְאִי :</p>	<p>(ו) וַתִּבֹּא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִשָּׁה לֹאמַר</p> <p>אִישׁ הָאֶל-לֵהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ כְּמִרְאָה מְלָאֲךָ הָאֶל-לֵהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שָׁאַלְתִּיהוּ אִי מִזֶּה הוּא וְאֵת שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד לִי :</p> <p>(ז) וַיֹּאמֶר לִי</p> <p>הִנֵּה הָרָה וּלְדַתְּ בֶן וְעַתָּה אֶל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאֶל תֹּאכְלִי כָּל טַמְאָה</p> <p>כִּי נִזִּיר אֶל-לֵהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבְּטָן עַד יוֹם מוֹתוֹ :</p>	<p>(ג) וַיִּרְא מְלָאֲךָ ה' אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ</p> <p>הִנֵּה נָא אַתְּ עֹקְרָה וְלֹא יִלְדָתְּ וְהָרִית וְיִלְדָתְּ בֶן : (ד) וְעַתָּה הִשְׁמְרִי נָא וְאֶל תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר וְאֶל תֹּאכְלִי כָּל טַמְאָה :</p> <p>(ה) כִּי הִנֵּךְ הָרָה וּלְדַתְּ בֶן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ כִּי נִזִּיר אֶל-לֵהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבְּטָן</p> <p>וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים :</p>